

Příběhy našich sousedů

„Mě v životě přesvědčí jenom člověk slušnej, jinej ne...“

Miroslav Březanský

natáčení vzpomínek pana Březanského, domov s pečovatelskou službou

Zpracovali: Adam Brychta, Eva Kremláčková, Gábina Vítková, Milan Syrovátka

Pedagogický koordinátor: Mgr. Tomáš Koutný

Škola: Základní škola Jihlava, Křížová 33, příspěvková organizace

Pan Miroslav Březanský, vyučený obchodník a inspektor, se narodil dne 7. srpna 1933. Jeho rodiče za první republiky pracovali pro firmu Klein, likvidace cihelny. Otec, který měl čtyři sestry, trpěl ve třicátých letech těžkým revmatismem a dal se dohromady až v Piešťanech. Matka byla téměř slepá.

svatba manželů Březanských v roce 1922, Čechy pod Kosířem

Majitel Klein nechal rodinu bydlet v domku se zahradou v Hranicích na Moravě. Pan Miroslav vzpomíná na rok 1936 jako na pěkný a příjemně strávený, až do doby, než přišli henleinovci. Ti ovlivnili Němce natolik, že rodiče dostali výpověď z práce a museli se odstěhovat i z domu do bytu rodiny kostelníka Šejdy. Kvůli neutěšeným poměrům následně došlo k dalšímu stěhování z místa na místo, až rodina nakonec zakotvila v roce 1938 ve Skalce, v domku rodiny Samkovy. Místo se nacházelo kousek od císařské silnice, vedoucí Hranicemi na Moravě až do Krakova.

Když bylo panu Miroslavovi 5 let, došlo k vyhlášení mobilizace. V květnu 1938 museli všichni českoslovenští vojáci do Sudet, do pohraničí. Děti chodily pozorovat naše vojáky.

„Jako děcka jsme z toho měly srandu, jsme běžaly po polích ty dva kilometry, to jsme doběhly k silnici, tam jsme to proběhly a byli tam naši vojáci.“

23. září 1938 proběhla všeobecná mobilizace, českoslovenští vojáci do toho šli naplno. Pan Miroslav s dojetím v hlase vzpomíná.

„Odvaha lidí, obyčejných lidí, kteří by tu vlast bránili, ale bohužel, situace dopadla tak, že s velkou slávou šli na hranice, ale v tom 38 roce nás prostě prodali.“

mobilizace československých vojáků v roce 1938

30. září 1938 došlo k velkému zklamání českého národa. V Mnichově byla podepsána dohoda známá jako „o nás bez nás“ mezi Německem, Francií, Itálií a Velkou Británií o postoupení pohraničních území Československa Německu.

„Věřilo se, že generál Syrový zachrání republiku, ale zachránil starou bačkoru, protože nás všichni opustili...“

Generál Syrový, předseda československé vlády do listopadu 1938, komentoval dohodu jako přijetí podmínek, které ve své bezohlednosti nemají v dějinách příkladu. Mimo jiné vydal příkaz, aby nepříteli při obsazování našeho území nebyl kladen odpor.

Vojáci se vrátili zpět do kasáren. V Hranicích byla tenkrát jediná vojenská akademie v republice. Po okupaci českých zemí byla vojenská akademie obsazena Němci, její likvidace byla dokončena k 31. červenci 1939. Válku nepřežilo 260 bývalých vyučujících nebo absolventů hranické akademie. Odvaha našich lidí tak nebyla nic platná, nikdo nám nepomohl a ti, komu jsme nejvíce věřili, nás zradili. Všichni plakali bezmocí. Druhá republika trvala od října 1938 do března 1939. Pan Miroslav vzpomíná na 15. březen 1939, kdy ještě nechodil do školy.

„Šli jsme s matkou se podívat na německou armádu, byli jsme nadšeni, když jsme viděli český lid, jak chodil s kastrovkama pro ten jejich eintopf...“

„První, kteří zradili, byli bohatí lidé z vyšších vrstev,“ uvádí pan Miroslav.

„Nejbohatší lidi prvně zraděj, chudáci ne. Boháči byli s Němci, těm to pochopitelně nevadilo...“

nacistické jednotky SS pochodují českými ulicemi

Měna dopadla tak, že německá marka byla za našich deset korun.

„Koruna se prakticky znehodnotila. Německý voják hodil marku a dostal kupu dortů...“

Lidé, kteří se dali k Němcům, se měli dobře. 1. září 1939 nastoupil pan Miroslav do školy. Jeho třídní učitel i učitelův bratr, ředitel, byli poctiví Češi. Od třetí třídy byl povinný německý jazyk. Za války nebyla maminka pana Miroslava zaměstnaná. Fakt, že je válka, si

uvědomovali až v době, kdy spojenci bombardovali Německo a nacisté začali stahovat své složky do Protektorátu. Docházelo k tomu, že Hitlerjugend zabírali nejlepší školy a budovy pro sebe. Za války byla rodina pana Miroslava vyhozena z nájemního bytu a museli se vystěhovat do prostor ve staré nemocnici v Hranicích na Moravě. Stará nemocnice se přestavěla pro chudé lidi. Za dva roky se museli opět stěhovat, tentokrát do dřevěných tórových prostor, vybudovaných ještě rakousko-uherskou armádou, kde byly štěnice a plno nečistot.

„Rakouská armáda postavila dřevěný baráky, tórový střechy, tenkrát tam žilo takových 5, 6 tisíc lidí. Němci by to toho nešli, tak tam ty chudáky vystěhovali z toho pěkného bydlení z nemocnice...“

Němci potřebovali pracovní sílu do vojenské akademie v Hranicích, a to ke koním. Zde pracovalo plno Čechů, kteří dělali práce, které odmítali dělat Němci. Otec měl být nasazený v Hamburku, ale doktor mu poradil, aby řekl Němcům, že rozumí koním, i když s nimi nikdy předtím nepracoval. Německá posádka tam čítala asi šest tisíc lidí. Pan Miroslav dělal pomocníka. Na toho období vzpomíná následovně.

„Tu válku jsem jako kluk prožil relativně klidně, do toho pětáctýřicátýho, prali jsme se s Hitlerjugend...“

„My jsme německy znali akorát du Hund a oni Böhmische Schwein, dalo se ale žít...“

Miroslav Březanský v roce 1943, Hranice na Moravě

Kluci si přivydělávali tak, že sbírali špačky cigaret a za dvě koruny je prodávali projíždějícím vojákům, například Rumunům. Život to prý byl relativně klidný, nebyl těžký. Pan Miroslav vzpomíná, jak vyráběli alkohol z pšenice, cukru, vody a droždí a prodávali ho na konci války Rusům. Bratr pana Miroslava, narozený v roce 1920, na začátku války dobrovolně pracoval v Německu, nebyl totálně nasazený.

„Bratr pracoval u firmy Vaverka, Lipník nad Bečvou, jako seřizovač, byla to firma, která dělala Němcům zbraně...“

Bratr jezdil po roce 1940 po různých místech a seřizoval, šteloval mašiny. Seznámil se vtipně se svojí budoucí ženou, kterou si vzal v roce 1945.

„Sedl si v Jihlavě do vlaku a vidí tam děvče, jak žvejká husí stehno. Slečno, vy brečíte a jíte husí stehno od maminky?“

Neměl se špatně. Kdo nebyl ženatý, ten musel jít pracovat do Německa. Bratranec pana Miroslava, Jakub Smutný, vídeňský Čech, byl německý voják, který sloužil v Narviku. Narodil se v roce 1911. Po válce zůstal ve Vídni. V dubnu 1945 k nim přišel z fronty s prosbou o oblečení, úkryt a jídlo.

Po válce přišli Rusové a otec pana Miroslava byl určen jako stráž později odsunutých Němců. V tomto období se stalo plno násilných činů ze strany Čechů.

„Naši lidé jim vytloukli zlatý zuby...“

Otec dělal do roku 1946 strážného, domů přicházel často zdrcený a stěžoval si manželce na hrozné chování Čechů vůči Němcům, na krutost. Tenkrát existovala spousta smíšených manželství. Po odsunu si otec našel práci ve vagonce ve Studénce, kde pracoval asi dva roky. Bratr s manželkou zabrali po válce dům kousek od krematoria, který stavěl člen Afrika Korps pro svoji ženu a dceru a pan Miroslav vzpomíná na jeho příběh.

„Ta ženská utekla v roce 1945 do Německa, a děcko, dvanáctiletou holku, nechala tady i s kocourem...“

Paní Pečenková se o dívku postarala, když se pan Miroslav vrátil po třech letech znovu z Hranic, už se s dívkou nikdy nesetkal, někam se ztratila. V roce 1945 spáchalo plno Němců sebevraždy a pan Miroslav byl očitým svědkem jedné takové události.

„Najednou slyším řev, esesák tam visel, byl zoufalej, nevěděl, co má dělat, Pečenka sehnal koně, naložili ho, odvezli ho...“

Docházelo i k případům, kdy si děti hrály s granátem, který je následně zabil. V roce 1948 se pan Miroslav učil obchodníkem u Karla Dvořáka v ulici Matky Boží v Jihlavě. Například kuchaře dělat nemohl, protože měl velmi slabý zrak, sedm dioptrií. Na popud bratra se do Jihlavy přestěhovala celá rodina. Po válce pan Miroslav vyměnil padesát ostrých nábojů za lístek do kina na československý film, natočený v roce 1944, s názvem Neviděli jste Bobíka?

Na jaře roku 1949 byly zabírány obchody. Bratr, vyučený strojní zámečnick, byl velkým komunistou. Ve zbrojovce, která měla 300 zaměstnanců, dělal v letech 1945 – 1948 kádrového pracovníka. Bylo mu 25 let a svým smýšlením byl poplatný době. Firmu pana Dvořáka zabrala Jednota. Dvořák šel pracovat do Třeště. Pan Březanský dělal různé funkce, například předsedu Svazu československé mládeže první městské skupiny. Měl mezi nimi kamarády. Dnes už z nich žije jen jeden – o rok mladší architekt Baueršíma. Seznámili se při běhání na atletickém stadionu. Oba se atletice věnovali. Z atletických disciplín pana Miroslava nejvíce bavil běh na 800 m, hod diskem a vrh koulí.

atletika byla celoživotní vášní pana Miroslava

V roce 1953 pan Miroslav narukoval k PTP do Boru u Tachova k ženijnímu stavebnímu praporu a své zážitky porovnává s tím, co napsal spisovatel Miloslav Švandrlík v Černých baronech.

„Co píše Švandrlík, tak ten to napsal vcelku správně, ta první verze jeho byla dobrá... Ty ostatní, to už bylo trochu jiný...“

jako svědek na svatbě v Jihlavě v roce 1956

člen PTP v letech 1953 až 1955, Černý baron

vojenská služba u Černých baronů v letech 1953 až 1955, snímek z České Kamenice

Zde poznal pan Miroslav osobnosti, které by jinak nepoznal. Vojenskou službu vykonával asi na 11 místech, v Boru u Tachova, Písku, Praze – Trojském ostrově (tenkrát tam byly ubikace v loděnicích) aj. Jak sám říká, udělali z nich magory, kteří museli makat. Peníze nedostávali, šikanu žádnou naštěstí nezažil. V roce 1954 PTP zlikvidovali. Fungování PTP od roku 1950 pod ministrem obrany Alexejem Čepičkou nemělo oporu v zákonech ani v mezinárodním právu a jejich rušení v roce 1954 ovlivnilo i úmrtí Stalina. Pomocnými technickými prapory prošlo mezi 40 000 a 60 000 občanů. Pokud měl personál splněno 24 měsíců základní služby, byl propuštěn do civilu. Důležitým důvodem vzniku PTP bylo i zajištění levné pracovní síly pro různá hospodářská odvětví.

V 50. letech u nás docházelo k nespravedlivým a zmanipulovaným politickým procesům, po kterých zahynulo mnoho čestných a nevinných občanů. Jedním z největších politických procesů byl proces „Veselý, Rod a Tuček.“ Skupina mimo jiné organizovala petici, ve které žádala svobodné demokratické volby pod patronací OSN. Třiatvacet mužů v rámci skupiny bylo obviněno z velezrady a vyzvědačství. Pánové Veselý, Rod, Tuček, kteří byli zákazníci pana Miroslava v Jednotě, byli popraveni v červnu 1950 na dvoře Krajské věznice v Jihlavě. Zbytek skupiny byl odsouzen k trestům odnětí svobody na dobu od 4 do 25 let. Tresty byly doprovázeny konfiskací majetku a ztrátou občanských práv.

„Hráli si s flintama, blázni, co zmohli, ...zradili je, i ten Dvořák, co jsem se u něj učil říkal, co blbnou, proč to dělají?... Neměl jsem ponětí o tom, co dělají...“

žulový památník popravených u VŠPJ

Komunistické procesy v 50. letech ani měnová reforma v roce 1953 pana Březanského osobně nepostihly.

Manželka pana Miroslava se narodila ve Vysokých Studnicích. V Třebíči studovala na střední škole a chtěla se stát učitelkou mateřské školy. Pocházela z pěti dětí, z chudé rodiny. Seznámili se tak, že paní dostala umístěnku do Jihlavy do mateřské školy Nad Plovárnou. Vzali se v roce 1957. Tehdy je potkala další nepříjemná událost. Při porodu mohla přijít manželka i dcera o život. Primárka jim sdělila, ať jsou rádi, že mají dceru a ať nechtějí další děti.

svatba manželů Březanských v Jihlavě v roce 1957, dole narození dcerky v roce 1958

V roce 1968 byl zvolen 7. prezidentem tehdejší Československé socialistické republiky generál Ludvík Svoboda. Vstup armád Varšavské smlouvy v noci na 21. srpna byl pro obyvatele Jihlavy obrovským šokem. Jednou z obětí těchto dnů je Václav Fridrichovský, který podlehl svým zraněním dne 23. srpna v jihlavské nemocnici. Smrtelná zranění utrpěl při průjezdu techniky maďarské armády 21. srpna. Srpen 1968 a okupaci prožíval pan Miroslav nejdříve na prodejně ve Vyskytné.

„Tak oni jsou tady hele, ježíšmarja, otevřel jsem krám, za dvě hodiny tam nebylo ani sudu, všechno lidi vykoupili, brali to, jak to šlo...“

Autobusy nejezdily, čekalo se, co bude. Z prodejny vyjel pan Miroslav na mopedu směrem z Vyskytné do Jihlavy, na cestě potkal ruský tank.

„Sed jsem na mopeda a jedu, vyjedu malej slepičák, velkej slepičák, vyjedu nahoru a proti mně tank, ježíšmarja to sou Rusáci, tak jsem jel do pole, vyhnul jsem se jim a oni jeli směrem na Ježenou na Jiřín, jeli do lesů, to jsem viděl prvně Rusáka...“

protesty proti okupaci v roce 1968 v Jihlavě

U sídliště u Domu zdraví v Jihlavě stálo asi 25 tanků děly s namířenými na okres. Násilí zde ale neprobíhalo. Po srpnu 1968 nastala tvrdá normalizace. Dne 4. dubna 1969 se na protest proti vstupu sovětských vojsk upálil na náměstí Míru čtyřicetiletý zaměstnanec jihlavského Motorpalu, komunista Evžen Plocek. Svým zraněním podlehl 9. dubna. Jeho pohřeb měl demonstrativní charakter.

„To se upálil Plocek. To byl průvod až na hřbitov ze Starých hor a já jsem zrovna omarodil, tak jsem do toho nemohl.“

Evžen Plocek, devětatřicetiletý reformní komunista, se upálil na jihlavském náměstí dne 4. dubna 1969, smutečního průvodu z Motorpalu na ústřední hřbitov se zúčastnilo na 5000 lidí, pan Miroslav byl zrovna nemocný, tak se do průvodu nezapojil

Normalizací byl život pana Miroslava ovlivněn k horšímu. Dcera se nemohla dostat na střední školu. Na Základní škole E. Rošického byla jednou z nejlepších, bohužel její přihláška na gymnázium byla zamítnuta, protože byl pan Miroslav zapsaný trochu jinak. Dostala se tam až na odvolání.

Chartu 77 pan Miroslav nepodporoval, ale mohl. Jeho dobrý kamarád Josef Brychta za to trpěl, vyhodili ho, vzali mu práci a skončil v kotelně. Pod nátlakem lidé museli podepisovat, že se zřikají Charty. Chtěli rovný a slušný stát, s tímto se nemohli smířit. V roce 1969 pana Miroslava vyhodili z KSČ.

„Oni si přišli pro legitimaci, já jsem vytrh svoji fotku a byl pokoj, protože to bylo svinstvo, co udělali, a ti co šli s nimi, tuplem...“

Život v průběhu komunismu se měnil zcela jednoznačně čím dál více k horšímu. Obyčejný člověk z toho neměl nic a boháči byli první, kteří šli s komunisty. Pan Miroslav se průvodů později již neúčastnil.

„Ti, kterým na tom záleželo, jsou dnes doktoři a dobří doktoři, advokáti, nejsou špatní, znám je, ale bohužel...“

Poslední léta komunismu dělal pan Miroslav inspektora u Jednoty, ovšem u komunistů nebyl.

V roce 1989 přišla dlouho očekávaná sametová revoluce. Pan Miroslav si myslí, že pro obyčejného, chudého člověka neznamena nic.

„My jsme si mysleli, že bude život jinej, že budeme žít v jiný společnosti, slušný a jak se to zvrhlo, co si budeme povídat, nebylo to tak slušné, neměli jsme v Jednotě přístup k majetku, rozdali jsme to zpátky, kam dnes přišla družstva, likvidace družstva to byl počátek konce, protože družstvo byl základ, vážili si členství, podporovali ho již v 19. století...“

Po roce 1989 došlo k privatizaci. Pak se dávaly zpátky majetky, prvně se privatizovaly hospody.

„V hospodách tam jsem nenašel jedinou věc, která by se nehodila, všichni to rozkradli, nezůstalo tam nic, pak to šlo do privátu...“

Družstevníky zlikvidovali, družstvo přitom bylo největším přispívatelem. Vznikly vietnamské stánky nebo bohaté firmy. Rozpad Československa však byl krutý. Bralo se to tak, že to přinesla doba. Pád komunismu panu Březanskému nijak život nezměnil, pracovat musel stále stejně. V roce 1992 odešel do důchodu. Ve stejném roce zemřel jeho bratr. Od roku 1990 do roku 2005 žil pan Miroslav na chalupě v Bítovčicích.

na chalupě v Bítovčicích žil pan Březanský v letech 1990 až 2005

manželé Březanští na své milované chalupě v Bítovčicích

V současné době žije pan Miroslav v domově s pečovatelskou službou Za Prachárnou. Vypadá a cítí se spokojeně, dobře, chodí za ním na návštěvy, vnučka Eva a dcera Boženka i ostatní členové jeho rodiny. O Jihlavě říká, že vyrostla do krásy a že je tu pro lidi plno možností. Zajímavostí je, že je posledním nositelem jména Březanský v České republice.

Jak sám říká: „*Mě v životě přesvědčí jenom člověk slušnej, jinej ne.*“

tým ze základní školy Jihlava, Křížová 33, s pamětníkem v domově s pečovatelskou službou

Jen lidská slušnost přesvědčí mě napořád

Tým ze Základní školy Jihlava, Křížová 33

*Narozen v Hranicích na Moravě,
častému stěhování nevyhnul se právě.
Až k českým hrdinům v Sudetech,
s dětmi běhal přes pole,
aby vyjádřil své kladné postoje.
Totálnímu nasazení za války,
vyhnul se otec práci s koňmi u jedné posádky.*

*Když po válce táta stráž nad Němci zastával,
co tichý svědek o krutosti a násilí domů pozdě se dostával.
Dřinu a pot u Černých baronů zažíval,
ne peněz, ale kamarádství si tam užíval.
V Jednotě statečné zákazníky potkal,
krutý osud však jejich naději i život beznadějně zdeptal.
V šedesátém osmém na mopedu,
vyhnul se vetřelcům přes pole, zmizel jim v nedohlednu.
Když smuteční průvod na hřbitov ze Starých Hor se konal,
pan Miroslav se nezúčastnil, žel zrovna stonal.
Evožen Plocek položil svůj život na oltář vlasti,
ze stejných důvodů, které přinesly jen samé strasti.*

*Chartu 77 jeho známí podepsali,
dceru mu na školu nejdřív nepřijali.
Lidé, ať si sdělují své postoje,
mě přesvědčí jen člověk slušnej, jinej ne.*